

“สมบัติครู” : ครูบุญสม อินทาปัจ กับคลังความรู้เทพเพลงไทย

วรรณวลี คำพันธ์¹

บทนำ

หากกล่าวถึงชื่อ “บุญสม อินทาปัจ” ในแวดวงดนตรีไทยจังหวัดนครสวรรค์ ยากยิ่งที่นักดนตรีในยุคหลังมานี้จะเคยได้ยินชื่อเสียงเรียงนามหรือรู้จักมักคุ้น ทว่าในความทรงจำของครูดนตรีนักดนตรีไทย เมื่อถามย้อนไปถึงสมัยก่อนที่การดนตรีไทยยังคงคึกคัก ครูบุญสม ลุงบุญสม หรืออาสม ก็ยังเป็นบุคคลผู้หนึ่งที่ปรากฏภาพในความทรงจำขึ้นมาอย่างชัดเจน “...นักดนตรีรุ่นเก่า ๆ นี้นะพอรู้จัก แต่นักดนตรีรุ่นใหม่ ๆ ไม่รู้จัก แกชอบไปร้องเพลง ไปร้องทั่ว...ชอบร้อง มีงานมีวงไหนเค้าก็ชอบไปร้อง เค้าชอบเสนอตัวร้อง บางทีเงินทองไม่เอาก็ได้ เค้าชอบ ๆ อ.บุญสม อินทาปัจอะ” (สันนิ ศรีเพ็ชร์, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗) นอกจากชอบขับร้องเพลงไทยอย่างเป็นชีวิตจิตใจแล้ว สิ่งที่เป็นภาพจำเมื่อนึกถึงครูบุญสม อินทาปัจ ก็คือ การชอบหิ้วเครื่องเล่นเทพและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อไปบันทึกเทพหรือ “อัดเทพ” ไม่ว่าจะมีการนัดสังสรรค์เพื่อเล่นดนตรีกันระหว่างเพื่อนนักดนตรี เพื่อนข้าราชการร่วมก๊วน ครูบุญสมก็มักจะ “อัดเทพ” เก็บไว้เสมอ ดังที่ครูเมฆหรืออาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล คนจะเข้ที่ถูกชักชวนให้เข้าร่วมวงเล่นดนตรีสังสรรค์ด้วยกัน ได้กล่าวถึงลุงสมว่า “...เรื่องทำเทพเนี่ยคือ แกจะต้องทำเทพทุกครั้งไม่ว่าจะซ้อมหรือว่าจะไปเล่นออกงานที่ไหน แกจะต้องขนอุปกรณ์ของแกไปแล้วก็ไปอัด เวลาจะเล่นอะไรทีหนึ่งก็ต้องรอให้แกตั้งอะไรให้เสร็จก่อนแล้วก็อัด...” (ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๗) โดยเทพเพลงไทยที่ครูบุญสมได้บันทึกและเก็บสะสมไว้จนกลายเป็นคลังเพลงไทยจำนวนหนึ่งนั้น ท้ายที่สุดได้มอบให้กับสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ตามคำบอกเล่าของอาจารย์วิพัทธ์ คล้ายสุบิน (อาจารย์ป้อม) อาจารย์พิเศษสาขาวิชาดนตรีได้กล่าวถึง “...ที่เอาไปมอบให้ณะ ด้วยระยะหลังนี้แกไปคลุกคลีอยู่กับเราบ่อย...หลังจากเกษียณ แกก็จะไปช่วยสอนช่วยซ้อม ไปงานที่ไหนแกก็ไป เราจ้างงาน ช่วงนั้นเราจ้างงานอะไรแกก็ไป ไปช่วยร้อง ... ใ้เรื่องเงินเรื่องทองไม่เคยพูดถึงเลย เป็นจิตอาสาไปช่วยงานก็เลยผูกพันอยู่กับรุ่นอาจารย์วิมล รุ่นนั้นคนเก่า ๆ คนแก่ ๆ มากันเยอะ ...” (วิพัทธ์ คล้ายสุบิน, สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗)

¹อาจารย์ สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Lecturer at Music Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University.

Email: wanwalee.k@nsru.ac.th

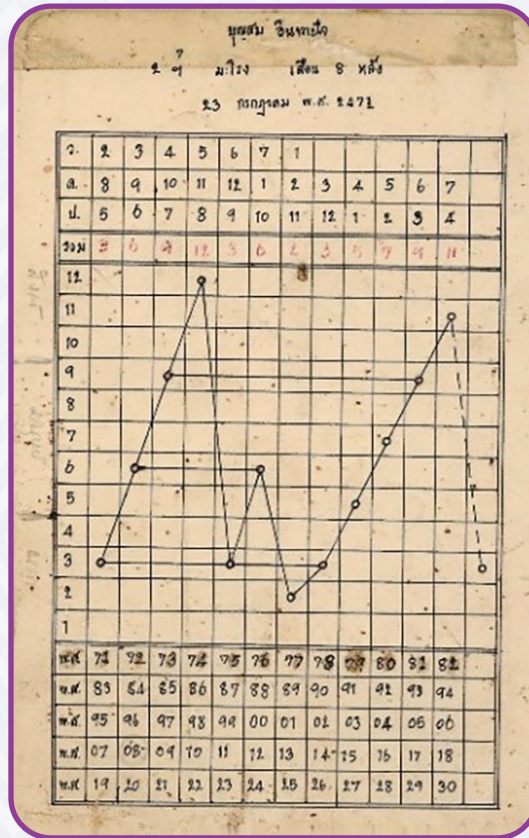
แม้จะไม่เคยได้มีโอกาสสัมผัสหรือพบเจอ แต่เมื่อผู้เขียนได้พบเข้ากับตู้ที่บรรจุเทปเพลงไว้จำนวนมาก โดยยังมีการประดิษฐ์ชั้นขึ้นมาเฉพาะสำหรับเก็บเรียงเทปเพลงอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับสมุดจดหมายเลขเทปหรือทะเบียนกำกับไว้ด้วย ทำให้ผู้เขียนตระหนักได้ถึง ความวิริยะอุตสาหะ ใฝ่เรียนรู้ ของครูบุญสม อินทาปัจ อันเกิดจากความรักในดนตรีไทยและการขับร้องเพลงไทยเป็นอย่างยิ่ง สมบัติที่ครูได้มอบให้เป็นคลังความรู้ที่เกิดประโยชน์ยิ่งต่อวงการดนตรีไทย ผู้เขียนจึงตั้งใจสืบค้น ศึกษาประวัติความเป็นมา เพื่อถ่ายทอดบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของนักสะสมเพลงไทยคนสำคัญแห่งนครสวรรค์

ครูบุญสม อินทาปัจ

ภาพที่ ๑ ภาพครูบุญสม อินทาปัจ ที่อยู่บนหิ้งครูของสาขาวิชาดนตรี
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ครูบุญสม อินทาปัจ เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ สันนิษฐานจากภาพถ่ายที่มีการเขียนวันเดือนปีเกิดของครูระบุไว้ และคำสัมภาษณ์ของอาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ที่ได้พบครูบุญสม อินทาปัจ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ตอนนั้นครูอายุราว ๆ ๕๐ ปีกว่า ครูบุญสม อินทาปัจ ประกอบอาชีพรับราชการอยู่ที่สำนักงานที่ดินอำเภอ ปราภฏหลักฐานว่าเคยทำงานอยู่ที่สำนักงานที่ดินอำเภอตากาลี สำนักงานที่ดินอำเภอโกรกพระ จากการสืบค้นประวัติส่วนตัวตามคำบอกเล่าของนักดนตรีที่ได้รู้จัก และร่วมวงดนตรีด้วยกัน ไม่ทราบข้อมูลเรื่องประวัติการศึกษา ครอบครัว การทำงาน ตลอดจนการศึกษาด้านการขับร้องเพลงไทยมากนัก และบุคคลข้อมูลต่างก็ไม่รู้จักบุคคลอื่น ๆ หรือบุคคลในครอบครัวที่สามารถติดต่อได้เลย ณ ปัจจุบัน

ภาพที่ ๒ ภาพถ่ายการคำนวณวันเกิดของครูที่ติดอยู่ที่ตู้สำหรับเก็บม้วนเทปเพลงไทย
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๓ ภาพครูบุญสม อินทาบึง หน้าที่ว่ากรอำเภอโกรกพระ
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๔ ภาพครอบครัวอินทาบัจ และครอบครัว
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ครูบุญสม อินทาบัจ กับสังคมดนตรีไทยในจังหวัดนครสวรรค์และใกล้เคียง

จากคำบอกเล่าของครูดนตรี นักดนตรีไทยอาวุโสในจังหวัดนครสวรรค์ ได้ย้อนความทรงจำไปเมื่อครั้งที่ได้พบกับครูบุญสม อินทาบัจ ว่า “...รู้จักกับครูบุญสม ตอนนั้นตัวเค้าน่าจะประมาณห้าสิบต้น ๆ นะ ส่วนผมสี่สิบกว่า ๆ ...ประมาณนั้น เค้ารุ่นเดียวกับอาจารย์วิเชียร เค้าเป็นรุ่นเดียวกัน...” (วิพัทธ์ คล้ายสุบิน, สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗) ส่วนครูแหมะหรืออาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้เล่าถึงความถึงสมัยเรียนจบจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วกลับมารับช่วงต่อกิจการค้าขายของทางบ้านที่นครสวรรค์ราวปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่า

“...จะเรียกแกว่าลุงสม เพราะว่าปี ๒๑ เนี่ย กลับมาอยู่นครสวรรค์ พอมาถึงปีบรรดาพวกผู้อาวุโสเค้าจะมีวงเค้าอยู่แล้ว ส่วนมากจะเป็นพวกข้าราชการเกษียณหรือใกล้ ๆ เกษียณ...ตอนนั้นลุงสมยังไม่เกษียณ แต่ก็น่าจะ ๕๐ กว่าแล้ว เพราะว่าอาสมพลที่อายุน้อยสุดก็ ๔๙, ๔๘ นอกนั้นก็เลข ๕ ขึ้นไปทั้งนั้นเลย ตอนนั้นนอกจากลุงนิตที่อายุ ๘๐ แล้วก็มีโรงไฟฟ้าน้ำที่เกษียณแล้ว หลังจากนั้นก็มีลุงเสรี ลุงเสรีก็เกษียณตามโรงไฟฟ้าน้ำ นั่นมีไวโอลิน คือเยอะ หลายคนมาก พอมานั่งนึกตอนนี้ก็แทบจะจำชื่อไม่ค่อยได้...” (ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๗)

นอกจากนั้น ครูมะยังได้เล่าเพิ่มเติมถึงที่มาของการได้พบลุงสม และถูกชักชวนให้เข้าร่วมวงเล่นดนตรีสังสรรค์กัน นั่นเป็นจุดเริ่มต้นของครูมะในฐานะสมาชิกของวงดนตรีที่ปากน้ำโพแห่งนี้เช่นกัน

“...แล้วก็ลุงสมเนี่ยก็จะเป็นนักร้องอยู่คนเดียวสำหรับวงพวกปากน้ำโพ ที่นี้ก็ไม่มีใครจะเข้ เค้าก็รู้ว่าติดจะเข้ได้ก็มาตามไป มาตามไปก็เป็นสมาชิกอายุน้อยที่สุด คือ มาตามไปหมายความว่าเดือนนึงเค้าจะมีสังสรรค์เฮฮา กันก็คือตั้งวงเหล่านี้แหละ เมื่อก่อนนี่เค้าจะตั้งวงเหล้า นัดกันมากิน ส่วนมากก็จะ เป็นบ้านลุงสม บ้านลุงสมนี่ก็จะอยู่ตรง สมัยก่อนแกเช่าบ้านอยู่ตรงวัดกบ ถนจากป้อม ๑ ไป ก่อนจะถึงเขาหน้าเทศบาล บ้านแกก็จะอยู่ตรง มันจะเป็น ซอยที่มีโรงเรียน ท.๔ วัดกบ โรงเรียน ท.๔ หัวมุม แล้วก็ประตูวัดพอดิ แล้วก็ ตรงนี้เป็นตึกแถว แกเช่าตึกแถวตรงนี้อยู่มันก็จะกว้าง ก็นัดกินกันที่นี่ เสร็จแล้ว ก็ส่วนมากก็เป็นเครื่องสาย เพราะบางทีเค้าก็ขี้เกียจยก อย่างอาเชียรก็ขี้เกียจ ยกกระนาดไป ก็เลยเอาขิมไป แล้วก็รองไฟโรจน์ส่วนมากก็จะตีขิม หรือไม่ก็ ดีดออร์แกน แต่ออร์แกนแกก็ต้องทันสมัยหน่อย ยามาฮ่าไฟฟ้า เอาไปนั่งเล่นกัน แล้วก็จะมีวงที่เป็นพรรคพวกกันก็คือวงวัดสิงห์ ชัยนาท วัดสิงห์เนี่ยเค้าจะเป็น วงใหญ่ก็แก ๆ ทั้งนั้นเหมือนกัน แต่ละคนก็เคี้ยว ๆ ทั้งนั้น แล้วก็จะมีเดือนนี้ ชวนวัดสิงห์มา เดือนหน้าชวนวัดสิงห์ไปอะไรอย่างเนี่ย แต่ผมไม่เคยไป ถ้าวัดสิงห์มาเนี่ยก็คือเป็นวงใหญ่เลย มหิมา ก็กินกัน นั่งเล่นกัน...” (เรื่องเดียวกัน)

ภาพที่ ๕ ภาพถ่ายกระดานเขียนด้วยลายมือต้อนรับนักดนตรีจากคณะวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๖ ภาพครูบุญสม อินทาปัจขณะกำลังร้องเพลงร่วมกับวงคณะอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๗ ภาพบรรยากาศภายในบ้านขณะร่วมบรรเลงดนตรีกับวงคณะอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

อาจารย์วิพัทธ์ คล้ายสุบิน หรืออาจารย์ป้อม อาจารย์พิเศษสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ หนึ่งในนักดนตรีและครูดนตรีไทยอาวุโสในนครสวรรค์ ได้เล่าถึงภาพจำของครูบุญสม เมื่อครั้งใช้ชีวิตคลุกคลีอยู่กับวงดนตรีและนักดนตรีในจังหวัดนครสวรรค์ ว่า

“...แกไม่มีรถขึ้นนะ ไปไหนก็จะขี่มอเตอร์ไซด์ เทป กระเป่า ไอ้โห อุปกรณ์แก เรื่องร้องแกนี้เยอะเยอะหมด แกจะต้องมีสแตนด์ตั้ง มีไมค์ส่วนตัว วางโน้ต วางโน้ต จะให้ร้องประเดี๋ยวบับเลยไม่ได้หรอก ต้องเปิดหาก่อน ..... มีครูสันนิ คำจะรู้จักกัน เพราะว่าเค้าไปเล่นวงผู้อาวุโสด้วยกันบ่อย...” (วิพัตร์ คล้ายสุบิน, สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓)

ในขณะที่ครูสันนิ ศรีเพ็ชร ครูดนตรีและนักดนตรีไทยอาวุโสแห่งเมืองนครสวรรค์ ได้กล่าวเมื่อถูกถามถึงครูบุญสม ในความทรงจำว่า

“...โอ้ยนาน คำมาอยู่นี้นานแล้ว นาน คำมาอยู่นี้นานแล้ว คำมาอยู่กับลูกสาว คำเป็นครูสอนรีโน คำมาอยู่กับลูกเค้าอะ ลูกแกเป็นครุรีเป่าไม่รู้ ครูไม่แน่ใจนะ ไม่รู้ทำงานที่จังหวัดนี้แหละ แต่ไม่รู้แน่ ไอ้ความใกล้ชิดที่สนิทสนมกันคือเรา ไม่ได้ลึกซึ้งอะ...แล้วที่นี้ลุงสมแกมา เวลาทีมงานเครื่องมอญก็ร้อง เวลาทีมงานบ้านเราก็ไหว้ครู ก็มาช่วยร้องอะไรก็ แกชอบ ๆ ไปสนุกสนานไปงั้น แต่จะเอาจริง ๆ จัง ๆ ถ้ามประวัติเลยนี่นะ สืบประวัติยาก ไม่มีใครรู้จักแกเท่าไร ในนครสวรรค์เนี่ยนะ นักดนตรีรุ่นเก่า ๆ นี่นะ พอรู้จัก แต่นักดนตรีรุ่นใหม่ ๆ ไม่รู้จัก แกชอบไปร้องเพลงไปงั้น แกไปทั่ว ไปร้องทั่ว อย่างกับวงปอมไม่มี อ้าว สมไปร้องหน่อย อ้าวไป นั่งร้องงี้ะ เป็นงั้นแหละ อย่างงั้นแหละ...” (สันนิ ศรีเพ็ชร, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๘ ภาพตั้งวงเล่นดนตรี ในภาพปรากฏครูมานพ หวังสุข (ตีโทน - รำมะนา) ร่วมด้วย ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๙ ภาพการตั้งวงบรรเลงดนตรีในงานพิธีมงคลสมรส ครูบุญสม ทำหน้าที่เป็นนักร้อง
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ไม่เพียงแต่ตั้งวงสังสรรค์เล่นดนตรีกันที่บ้านหรือตามงานต่าง ๆ เท่านั้น หากแต่ยังมีวงดนตรีเทศบาล ที่มีกลุ่มนักดนตรีคนสนิทร่วมวงกันทุกวันอาทิตย์โดยมีครูบุญสม เป็นนักร้องประจำวง ดังที่ครูสันนิ ได้กล่าวถึงวงนี้ว่า

“...เมื่อก่อนเค้ามีวง เค้าเรียกววงเทศบาล ถึงวันอาทิตย์ก็ไปเล่นที่เทศบาล มีอาจารย์วิเชียร อาจารย์สมพล อาจารย์บุญสมนี่เค้าไปเล่นกันตรงนี้ เมื่อก่อนเค้าเล่นกันอย่างนั้น อาจารย์วิเชียรเค้าก็เล่นได้ทั้งซิมทั้งอะไรต่ออะไร ทางซอเล่นเครื่องสาย วงเครื่องสาย เมื่อก่อนเทศบาลเค้ามีวง วงเครื่องสาย เค้าก็เอาพวกนี้ไปเล่น เล่นที่อุทยาน ที่หนอง (อุทยานสวรรค์ หนองสมบุญ บริเวณลานร้าว) เทศบาลนะ ทุกวันอาทิตย์เค้าจะเล่นกันทุ่มนึงถึงสองทุ่มน เค้าจะเล่นกันทุกวันอาทิตย์ คนก็ไปฟังเยอะเหมือนกัน ก็มีอย่างนั้นแหละ เล่นกันอย่างนั้น...”
(เรื่องเดียวกัน)

นอกจากนี้แล้ววงดนตรีที่มีการรวมตัวกันเล่นดนตรีเพื่อความผ่อนคลาย เฮฮากันตามประสามือสมัครเล่นบ้าง มืออาชีพบ้าง ก็กลายเป็นรวมวงกันอีกครั้งเพื่อบรรเลงในห้องอาหาร แม้ว่าในระยะหลังมานี้จะเหลือสมาชิกอยู่เพียงไม่กี่คน แต่ก็ยังเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ของวงดนตรีที่มีนักร้องของวง คือครูบุญสม ผู้รักในการขับร้องเพลงไทยเป็นชีวิตจิตใจเป็นสมาชิกร่วมด้วย ดังที่ครูแอมะ ได้เล่าให้ฟังในฐานะของหนึ่งในสมาชิกร่วมวงด้วยว่า

“...เพราะว่าตอนช่วงหลังแกย้ายจากตรงหน้าวัดกบไป ไปอยู่ตรงไหนไม่รู้ เราก็ไม่ได้ตาม ยุคประมาณรู้สี่ก็จะ ๒๕๔๐ เนี่ย คือยุคปลาย ๆ สองพันห้าร้อย สามสิบกว่า ๆ ตอนนั้นเค้ายกลงไปเล่นที่ไม้ฉลุกัน แต่ก็เหลืออยู่ไม่กี่คนแล้ว เป็นห้องอาหารที่พอดีน้องสะใภ้ของเจ้าของร้านจบจากนาฏศิลป์ เรียนจะเข้ามา แล้วทีนี้ก็เค้าให้มาดูแลร้านอาหารอันนี้ เธอก็ออกไปเดี่ยวว่าทำตั่งเล็ก ๆ อันนี้ สำหรับตัวเองจะได้ว่างจะเข้แล้วก็ได้ขึ้นไปนั่งเล่น แล้วพอทำเสร็จแล้วตัวเอง ก็ไม่มีเวลาเล่น ก็จ้างวงสปจ. เนี่ย (สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด) อาสมพล ก็ยกลงไปทั้งวง วงเครื่องสายเล็ก ๆ ไป แต่ตอนนั้นโรงไฟโรงแจนยังอยู่ที่เอาออร์แกน ไฟฟ้าไปเล่นด้วย ลุงสมก็ไปนั่งร้อง ลุงสมก็จะไปนั่งอยู่หน้าวง นั่งเก้าอี้ก็ร้อง เป็นห้องอาหารแบบไทย ๆ หน่อย แล้วก็ไปเล่นกัน พวกวงสปจ. ก็จะไปเล่นกัน ที่นี้ทุกวันศุกร์ เสาร์...” (ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๗)

ครูบุญสม อินทาปัจ กับบทบาทครูสอนขับร้องเพลงไทย

ครูบุญสม อินทาปัจ เป็นผู้รักในการขับร้องเพลงไทยอย่างมาก และที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือ ความรักในการถ่ายทอดการขับร้องเพลงไทย หลังจากเกษียณอายุราชการมักจะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจและทุนทรัพย์ไปกับการสอนขับร้องเพลงไทยให้กับครูและนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ

“...แกเป็นคนที่มีจิตอาสาที่อยากจะไปร้องตามโรงเรียน ลุงบุญสม อินทาปัจ แกจะไปร้องตามโรงเรียนต่าง ๆ ก็ติดต่อโรงเรียนนั้นโรงเรียนนี้ที่ไม่มีใครเค้าให้ร้อง คือยังงั้นละ ให้อำเภอเพลงไทยเดิมเนี่ย ตามโรงเรียนก็มีครูที่จะสอนน้อย ของผม ก็ให้ไปสอนอยู่ครั้งนึง ให้ไปลองทดลองหน่อย แต่มันก็อย่างว่าอะ ไทยเดิมอะเนาะ เด็กไม่ค่อยจะใส่ใจร้องมากเหมือนอย่างพวกอย่างอื่น...” (สันนิ ศรีเพ็ชร, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗)

ในระหว่างที่ได้มีโอกาสไปสอนขับร้อง ครูบุญสม ยังได้นำเทปเพลงไทยที่ได้ทำขึ้นประกอบการสอน ไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนและเผยแพร่ให้กับคุณครูได้นำไปใช้สอนเด็กนักเรียนอีกด้วย

“...ได้เพลงไทยเยอะ เค้าชอบ สมัยนั้นเค้าก็ไปต่อกับใครก็ไม่รู้ หลัง ๆ นี่เค้าก็ต่อมาจากเทปบ้างจาก พอดตอนหลัง พอแกะเก็ชี่ยนแล้วแกก็มาเที่ยวเล่น แล้วก็รับอาสาไปสอน สอนตามโรงเรียนนะ สอนครูมั่ง สอนนักเรียนมั่ง แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะว่าคนที่สนใจมันมีส่วนน้อย ตามโรงเรียนอย่างเนี้ยไม่ค่อยสนใจเท่าไรร์ ก็ทำอยู่หลายปีนะ แกก็อัดเทปเอาไว้ จุดประสงค์ของเค้าที่เค้านั้นก็เทปเอาไว้ก็เพื่อถ่ายทอดให้กับคนอื่น เพื่อเด็กรุ่นหลังเอาไปเรียนต่อ ส่วนใหญ่ที่ให้ของมหาวิทยาลัยไปนะ ส่วนใหญ่จะเป็นอัดสตูดิโอทั้งนั้นนะ แกไปเล่นที่ไหน แกก็จะอัดเอาไว้ เพื่อเด็กจะได้เอาไปเรียนรู้อต่อ...” (วิพากตร์ คล้ายสุบิน, สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๑๐ ครูบุญสม อินทาปัจ ขณะทำหน้าที่เป็นวิทยากรสอนขับร้องเพลงไทยให้กับครูโรงเรียนต่าง ๆ ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๑๑ ครูบุญสม อินทาปัจขณะสอนขับร้องเพลงไทยและครุวิเชียร เทพเทพา กำลังบรรเลงขิม ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ครูบุญสม อินทาปัจ กับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ถึงแม้ว่าครูบุญสม จะไม่ได้ยึดเอาวิชาซีพดนตรีเพื่อทำมาหากินในการเลี้ยงชีพ แต่กระนั้นเมื่อมีงานที่ต้องอาศัยพรรคพวกทางดนตรีเพื่อร่วมด้วยช่วยกัน ไม่ว่าจะป็นงานอะไร ของหน่วยงานหรือสถาบันใด ก็จะมีครูบุญสมอยู่ด้วยเสมอ จึงปรากฏภาพครูบุญสมมาช่วยงานของวิทยาลัยครูหรือมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์อยู่เสมอ ตามคำบอกเล่าของครูแม่ อาจารย์พิเศษสาขาวิชาดนตรีอีกท่านหนึ่งได้เล่าว่า

“...เวลามีงานที่จะต้องมีงานใหญ่เนี่ย ก็ต้องระดมคนทั้งจังหวัด ทั้งอาเชียร คือไปช่วยกันหมด อาสมพล ลุงสม อาจารย์สันนิ ตอนนั้นสอนอยู่สตรี อาจารย์สันนิ ก็คือวงปี่พาทย์ มีวงปี่พาทย์วงเดียวที่ใหญ่ที่สุดในปากน้ำโพ เอ้อ ศรีสวรรค์... เวลาวิทยาลัยครูมีงานที่จะต้องขอความร่วมมือก็ไปกันหมด อย่างเมื่อก่อนประมาณปีสองพันห้าร้อยสามสิบกกว่า ๆ ทูลกระหม่อมเค้าเสด็จ พานักเรียน นายร้อยมาทัศนาศร มาทัวร์ตามนั้นตามนี้ ทีนี้มาวิทยาลัยครูก็มาเปิดหอวัฒนธรรมเพิ่งสร้างเสร็จตอนสองพันห้าร้อยสามสิบกกว่า ๆ ก็ต้องไป อาจารย์สันนิก็ไปกันหมดเลย เพราะว่าลำพังวงของวิทยาลัยครูก็มีเด็กอยู่ก็ไม่กี่คน ก็ต้องไปกัน นี่ก็ต้องไปเล่นจะเข้ด้วย เปิดหอวัฒนธรรม ก็ไปซ้อมซ้อมกันที่อาคารเก่า ซ้อมกันหลายหน ไปกันหมดพวกครูที่เป็นสปจ. ที่เล่นได้ที่เป็นลูกศิษย์ของอาสมพลก็ไปช่วยกันหมด ตอนนั้นคึกคักคนเยอะมาก ลุงสมก็รับหน้าที่เป็นนักร้องตลอด แกก็จะอัดเทปไว้หมดนี้แหละ ไม่ว่าจะป็นตอนซ้อมหรือตอนเล่น แกอัดหมด...” (ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๑๒ ครูบุญสม อินทาปัจร่วมร้องเพลงกับวงดนตรีในงานไหว้ครูของสาขาวิชาดนตรี
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ครูบุญสม อินทาปัจ กับการบันทึกเสียงเทปเพลงไทย

“เทปเพลงไทย/ตู้เทป/ชั้นเทป”

จากการสำรวจเทปเสียงเพลงไทยที่ครูบุญสม อินทาปัจ มอบให้สาขาวิชาดนตรี สามารถแยกได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. เทปเสียงเพลงไทยที่บันทึกมาจากวิทยุที่ออกอากาศ
๒. เทปเสียงเพลงไทยที่ครูบันทึกตอนขับร้องและเล่นรวมวงในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานรื่นเริงสังสรรค์ งานศพ เป็นต้น
๓. เทปเสียงเพลงไทยที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน

ภาพที่ ๑๓ ครูบุญสม อินทาปัจและเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับบันทึกเทปเพลงไทย
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

โดยครูแหมะ ได้เล่าถึงที่มาของเทปบันทึกเสียงเพลงไทยของครูบุญสมว่ามีที่มาจากการทำงานที่บันทึกระหว่างสังสรรค์กันบ้าง และบันทึกมาจากวิทยุรายการเพลงไทยที่ออกอากาศในยุคนั้นบ้าง รวมแล้วเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ครูบุญสมยังเคยมาซื้อม้วนเทปเปล่าที่ร้านของครูแหมะอีกด้วย (ในสมัยนั้นครูแหมะเปิดร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าและขายอุปกรณ์อื่น ๆ อีกหลากหลาย)

“...บางทีก็ไม่ครบหรือเวลาไปเล่นออกงานหรือเล่นเฮฮาอะไรกัน แต่แกจะอัดทุกครั้ง ๆ แล้วสมัยก่อนจะมีพวกวิทยุ แกก็จะตีมพ์มาจากพวกวิทยุด้วย แล้วแกก็จะนั่งทำชิ้นที่บ้าน แล้วแกก็เรียงเป็นตบเลย แกก็จะเขียนรายละเอียดว่าอัดเมื่อไหร่ แล้วก็เรียง ๆ ไว้ ตอนแรกแกก็ไม่ได้คิดหรอกว่าจะมอบให้ทางราชภัฏหรืออะไร แกก็ทำไปเรื่อย ๆ ทีนี้พอถึงตอนแกป่วยหรืออะไรเนี่ยเราก็มารู้ช่วงนั้นก็คือไม่ค่อยได้ไปเล่นด้วย เพราะช่วงนั้น ก็พอดีงานที่ร้านก็เยอะ...”
(เรื่องเดียวกัน)

ภาพที่ ๑๔ ชั้นวางม้วนเทปเพลงไทยของครูบุญสม อินทาปัจ
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๑๕ ครูบุญสม อินทาปัจ และตู้สำหรับเก็บม้วนเทปเพลงไทยที่ครูสะสม
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๑๖ ชั้นวางเทปเพลงไทยและตู้เทปเพลงไทยของครูบุญสม ที่ตึกดนตรี ย่านมัทรี
บุคคลในภาพสวมเสื้อสีเหลืองคือ อาจารย์วิมล หนูแก้ว
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

เทปบันทึกเสียงเพลงไทย : สื่อการเรียนรู้ด้านการขับร้องเพลงไทย

ในวัยเกษียณอายุราชการของครูบุญสม ภารกิจหนึ่งที่ครูทุ่มเทคือการสอนขับร้องเพลงไทย ผลผลิตนั้นสะท้อนให้เห็นความตั้งใจอย่างเป็นรูปธรรม คือ การจัดทำเทปเพลงสำหรับใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน โดยเที่ยวไปกรุงเทพฯ บ้าง และนัดพรรคพวกมาอัดเทปกันที่นครสวรรค์บ้าง หนึ่งในนั้นคือนักระนาดฝีมือดีจากกรุงเทพฯ คือ ครูเมธา หมูเย็น ทั้งนี้ครูเมธาได้เล่าย้อนให้ฟังครั้งที่ได้พบครูเมธาที่นครสวรรค์ว่า

“...ก็น่าจะช่วงประมาณสองพันห้าร้อยสามสิบกกว่า ๆ นี่แหละ (ตอนนั้นก็คือ แก๊กทำอยู่แล้ว) แก๊กทำอยู่แล้ว แต่ไม่รู้แกเกิดนึกอะไรขึ้นมา จะทำเพลงชุดไหน ของแก๊กไม่รู้ ก็ไปเชิญครูเมธามา แล้วที่นี้มาเรื่องห้องอัดก็ไม่ค่อยดี แก๊กเลย หอบเทปหอบอะไรไปอัดที่กรุงเทพฯ ที่นี้เราก็ไม่ได้ไปติดตามว่าจะอัดเพลงชุดไหน ยังไงไม่รู้ เพราะว่าจริง ๆ แล้ว เนี่ยก็รู้โดยบังเอิญเพราะว่าสมัยก่อนเนี่ย ร้านผม จะอยู่ตรงเยื้อง ๆ โรงแรมอนดาดในตลาด เลยไทยพาณิชย์ไปหน่อย ซึ่งตึกแถว ตรงนั้นเนี่ย ด้านหลังเนี่ย ตอนนี้เป็นที่จอดรถให้เช่า ให้เช่าที่จอดรถนายเป้า แต่เมื่อก่อนนี้ตรงนั้นเนี่ย ตรงที่จอดรถเนี่ย เวียงตรงนั้นเนี่ยมันเป็น บขส. คือเราก็จะเห็นเวลาอยู่ร้านบนชั้นสอง ชั้นสาม เราเปิดหน้าต่างหลังบ้านก็คือ หลังตึก ด้านหน้าเป็นถนน ด้านหลังพอเปิดไปมองลงไปเห็นลานจอดรถของ บขส. ได้ ก็จะมองเห็น ที่นี้ก็มีอยู่ที่นั่งลุงสมบอกหรืออะไรนี้แหละว่าครูเมธา เค้าจะมานะ มาถึงตอนนั้นตอนนี้นะเราก็ดีกรอ ถึงเวลานี้ เอ้า รถ บขส. มา ก็เปิดประตูหลังร้านแล้วก็เดินออกไป ไปเจอมาสองคนแต่จำไม่ได้แล้วว่าใครบ้าง ออกไปเจอแป็บเดียว แล้วแก๊กก็บอกว่าลุงบุญสมแกชวนมาอัดเทป...”
(เรื่องเดียวกัน)

เทปเพลงไทยของครูบุญสม อินทาทัจฉานันท์ ไม่เพียงแต่เป็นคลังความรู้ เป็นประวัติศาสตร์ ที่เป็นสื่อด้านเสียงชนิดหนึ่งเพียงเท่านั้น หากแต่เป็นต้นทางของการบันทึกโน้ตเพลงไทยของ ครูสมพล อนุตตรังกูร ครูดนตรีไทยแห่งวง สปจ. (สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์) อีกด้วย โดยสันนิษฐานว่าครูสมพลนั้น ได้แนวทางการบันทึกโน้ตเพลงมาจากการบันทึกการร้องของครูบุญสม ตลอดจนใช้เทปเพลงของครูบุญสม เป็นต้นแบบในการถอดโน้ตที่มีทั้งเนื้อร้องและทำนองเพลง

ภาพที่ ๑๗ ภาพตัวอย่างปกเทปเพลงไทยที่ครูบุญสม อินทาปัจ จัดทำขึ้น
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

A เพลงไทยเดิม(อัตราสองชั้น (ขับร้อง) ตามประมวลการสอน B ของกระทรวงธรรมการ และตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ	
๑. จำปาทองเทศ (ทางเก่า)	๕. จีนแสด
๒. จำปาทองเทศ (ทางใหม่)	๖. ดึงโตเล่นหาง
๓. แยกไทร	๗. ช้างประตางา
๔. ชมदनอก	๘. เขมรเอบาง
	๙. ตาลิกาเขมร
วิชาขับร้องเป็นศาสตร์ที่สร้างความสุนทรีย์ทางอารมณ์อย่างไทย ๆ และเชิดชูความเป็นคนมีชาติให้ชนชาติอื่นได้ทราบความเป็นไทย	
เพลงไทยเดิมอัตราสองชั้นตามประมวลการสอน ของกระทรวงธรรมการและตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ	ชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖
ควบคุมวง - อ. เมธา หนูเย็น - อ. ศุภจิตต์ คุริยประณีต - กรุสม ขับร้อง	ระดับเสียงเพียงอออล่าง หรือเพียงอออล่า

ภาพที่ ๑๘ ภาพตัวอย่างปกเทปเพลงไทยเพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอนของครูบุญสม อินทาปัจ
ที่มา (สาขาวิชาดนตรี, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๑๙ อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ขณะกำลังเปิดดูสมุดโน้ตเพลงของครูสมพล อนุตตรังกูร
ที่มา (วรรณวลี คำพันธ์, ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๒๐ อาจารย์สันนิ ศรีเพชรและอาจารย์วิพัทธ์ คล้ายสุบินขณะกำลังสนทนากันถึงครูบุญสม
ที่บ้านของอาจารย์สันนิ ศรีเพชร
ที่มา (วรรณวลี คำพันธ์, ๒๕๖๗)

บทส่งท้าย

“สมบัติครู” : ครูบุญสม อินทาปัจ กับคลังความรู้เทพเพลงไทย เป็นการเรียบเรียงเรื่องราวขึ้นจากคำบอกเล่าของครูดนตรีไทย ๓ ท่าน คือ ครูสันนิ ศรีเพ็ชร์ ครูวิพัทธ์ คล้ายสุบิน และครูชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ที่ครั้งหนึ่งในความทรงจำของคนดนตรีไทยนครสวรรค์เคยได้พบปะ รู้จัก ช่วยงาน และสังสรรค์เล่นดนตรีร่วมกันกับครูบุญสม อินทาปัจ ผู้มีคุณูปการต่อสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ตลอดจนวงวิชาการดนตรีไทยในจังหวัดนครสวรรค์ ด้วยเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และรักการถ่ายทอดการขับร้องเพลงไทย ตลอดจนเป็นนักบันทึกและสะสมเทพเพลงไทย อันเป็นคลังความรู้ที่จะยังให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษาในภายหลังเป็นอย่างมาก หากแม้ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับครูบุญสม อินทาปัจ เท่าที่ผู้เขียนสืบค้นได้ ณ ปัจจุบันด้วยระยะเวลาที่มีอย่างจำกัด ยังคงพบได้น้อย มุ่งหวังว่าในภายภาคหน้า หากสืบค้นพบข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จะได้เติมต่อภาคประวัติของครูให้สมบูรณ์กว่าเดิม

ท้ายนี้ผู้เขียนตั้งใจให้งานเขียนชิ้นนี้เป็นก้าวแรกของการริเริ่มโครงการจัดทำคลังข้อมูลเสียงเทพเพลงไทยของครูบุญสม อินทาปัจ เพื่อประโยชน์ต่อวงวิชาการดนตรีไทยและผู้ศึกษาสืบไป

สแกน QR Code เพื่อรับฟังบทเพลงไทย
ขับร้องโดยครูบุญสม อินทาปัจ

ตัวอย่างเทปเพลงเสริมหลักสูตรนักเรียนมัวนที่ ๑

ตัวอย่างเทปเพลงไทยเดิมอัตราสองชั้น (ขับร้อง) ตามประมวลการสอนของกระทรวงธรรมการ
และตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ตัวอย่างเทปเพลงไทยที่บันทึกในงานต่าง ๆ

ข้อมูลสัมภาษณ์

ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล. อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. ๑๙ มกราคม ๒๕๖๗. สัมภาษณ์.

วิพัทธ์ คล้ายสุบิน. อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗. สัมภาษณ์.

สันนิ ศรีเพ็ชร. ครูและนักดนตรีไทยอาวุโส ผู้สืบทอดวงปี่พาทย์ศรีสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗. สัมภาษณ์.